

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
ในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

Factors Related to Napier Paek-Chong 1 Production of the Dairy farmers
in Muage Lek District, Saraburi Province

อรอุมา ลีเยเก (Ornuma Liyeege)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpan Keowan)²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1)ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ (2)ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 (3)การปลูกและการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 (4)ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 (5)ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่เลี้ยงโคนมในพื้นที่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีจำนวนของเกษตรกรทั้งสิ้น 2,362 ครัวเรือน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 188 ครัวเรือน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ Chi-square ผลวิจัยพบว่า (1)เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ส่วนมากเป็นสมาชิกสหกรณ์โคนม มีประสบการณ์เลี้ยงเฉลี่ย 13.30 ปี มีโคนมทั้งหมดเฉลี่ย 29.77 ตัว ใช้แรงงานในครัวเรือน เกษตรกรผู้ปลูกหญ้ามีรายได้มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ปลูก รายได้จากการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 938,304.79 บาทต่อปี รายจ่ายจากการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 38,681.06 บาทต่อเดือน (2) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เกษตรกรผู้ปลูกมีความรู้ในระดับสูง ส่วนผู้ไม่ปลูกหญ้ามีความรู้ในระดับปานกลาง (3) การปลูกและการตัดสินใจ เกษตรกรที่ปลูกหญ้าได้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม และมีประสบการณ์ปลูกหญ้าประมาณ 3 ปี แหล่งความรู้ที่ได้รับจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหญ้าได้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ การสาธิต/แปลงสาธิต และรับรู้จากเอกสารโครงการหน่วยงานราชการ ส่วนเกษตรกรผู้ไม่ปลูกหญ้าได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม การเข้าประชุม และรับรู้จากสื่อออนไลน์(ยูทูบ/เฟสบุ๊ค) เว็บไซต์ เกษตรกรมีความคิดเห็นด้วยจำนวนมาก ว่าหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เป็นอาหารหยาบที่มีคุณภาพสูง สามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนในฤดูแล้งได้ดี (4) ปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคล เศรษฐกิจ และการเข้ารับอบรม สัมมนา ทุน ระดับความรู้ ระดับความคิดเห็น มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติกับการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง (5) ปัญหา คือ ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ข้อเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม แนะนำ การผลิตหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

คำสำคัญ: การปลูก หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 จังหวัดสระบุรี

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช umaja09@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpan.keo@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช tukstou@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

This research has the objective to study (1). Personal, social and economic infrastructure. (2). Knowledge about planting Napier-Paek Chong 1 (3). Cultivation and planting Napier Paek-Chong 1 (4) Factors associated with the decision to plant Napier-Paek Chong 1 (5) The problems and suggestions about planting Napier Paek-Chong 1. The population studied is the dairy farmers in the area, Muang Lek District, Saraburi Province. It has a population 2,362 households, the number of sample 188 household sample model, incidentally. Collecting data by using structured query and analyze the data by using the ready-made programs. The statistics used are the percentage frequency the minimum value maximum value, standard deviation and Chi-square analysis. Results of research found that (1). Most the dairy farmers co-operative dairy membership has experienced raising 13.30 years. The average dairy 29.77 options labour used in the household. Grass growers have more income for farmers not planting. The average income from dairy farming to 938,304.79 baht per year. Expenditure from the dairy farming average 38,681.06 baht per month. (2) Knowledge about planting Napier Paek-Chong 1. Farmers have high levels of knowledge. Those are not planted grass have moderate knowledge. (3) Cultivation and decision. Grass growers have attended training and experience planting grass for about 3 years. Resources received from the news media about planting Napier-Paek Chong 1 found grass growers receive knowledge from the livestock officials. Demo and learn from document conversion projects, government agencies. Farmers who do not cultivate the grass is getting from dairy cooperative officials. To attend and learn from the online media (YouTube/Facebook) Website. Farmer have commented with a lot of that is high-quality roughage. Can solve the problem of shortage in the summer, then good. (4) The basic factors of economic personal training, seminars, the level of knowledge and opinion highly significance with decisions, on planting Napier-Paek Chong. (5) The problems is the lack of support from public sectors. They suggested the government should support in of Napier Paek-Chong 1 production extension

Keywords: Production, Napier Pak Chong 1, Saraburi Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันของการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งหมด 16,248 ครัวเรือน โดยมีการเลี้ยงโคนมทั้งหมดจำนวน 509,524 ตัว เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่าจังหวัดที่มีการเลี้ยงโคนมมากที่สุด คือ จังหวัดสระบุรี มีโคนม จำนวน 89,532 ตัว มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งหมด 2,655 ครัวเรือน และอำเภอมวกเหล็กมีการเลี้ยงโคนมมากเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัด มีโคนมทั้งหมด จำนวน 77,759 ตัว มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งหมด 2,362 ครัวเรือน (กฤษฎิกา เนียมแสง, 2559, น. 1)

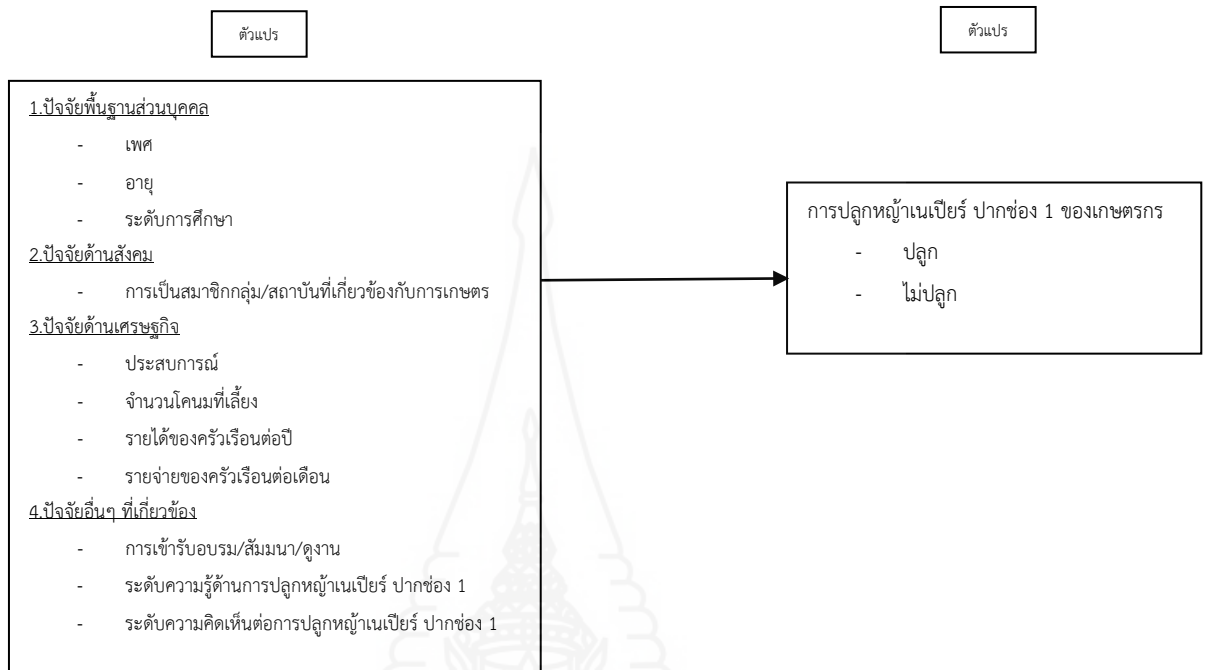
ปัจจุบันผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ประสบปัญหาขาดแคลนอาหารหยาบคุณภาพดี ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมยังต้องใช้อาหารหยาบคุณภาพต่ำราคาแพง เช่น พางข้าว ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และโคนมสุขภาพไม่ดี ผลผลิตน้ำนมดิบต่ำ ดังนั้นจังหวัดสระบุรี จึงมีการส่งเสริมการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ตั้งแต่ปี 2557 จนถึงปัจจุบัน โดยมีสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรีเป็นหน่วยงานส่งเสริมหลัก ซึ่งได้จัดดำเนินกิจกรรมการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภายใต้โครงการพัฒนาระบบการผลิตปศุสัตว์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ทั้งหมด จำนวน 332 ราย จำนวนพื้นที่ 904 ไร่ และในส่วนของอำเภอมวกเหล็กมีเกษตรกรจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 230 ราย จำนวนพื้นที่ 460 ไร่ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี, 2558, น.1) จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาส่งเสริมการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเขตปฎิรูปที่ดินจังหวัดสระบุรี และเขตพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย

1. ศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
2. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
3. ศึกษาการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
4. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
5. ศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

เกษตรกรที่เลี้ยงโคนมในพื้นที่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี โดยมีจำนวนของเกษตรกรทั้งสิ้น 2,362 ครัวเรือน และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 188 ครัวเรือน โดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ค่าคลาดเคลื่อนร้อยละ 7 หลังจากนั้นจัดสรรโควตาจากกลุ่มตัวอย่าง (Quota Sampling) จำนวน 188 ครัวเรือน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ปลูกและไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 อย่างละครึ่งเท่าๆ กัน คือ 94 ครัวเรือน และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ปลูกและไม่ปลูก จนครบจำนวนที่ต้องการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้างที่มีทั้งคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วยคำถาม 4 ตอน คือ (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม (2) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม (3) การปลูกและการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ด้วยการวิเคราะห์ที่ใช้สถิติ Chi-square

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 44 – 56 ปี เฉลี่ย 47.15 ปี เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อแบ่งออกจะเห็นว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้า มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และระดับอนุปริญญา/ปวส. มากกว่า ผู้ไม่ปลูกหญ้า แต่ในส่วนของผู้ไม่ปลูกหญ้า มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากกว่า ผู้ปลูกหญ้า และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.85 คน

1.2 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ส่วนการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จะเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์โคนม

1.3 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือการเลี้ยงสัตว์ และส่วนมากไม่มีอาชีพรอง มีประสบการณ์การเลี้ยงโคนม เฉลี่ย 13.30 ปี แต่เมื่อแยกพิจารณา จะพบว่า ผู้ปลูกหญ้าจะมีประสบการณ์เลี้ยงโคนม เฉลี่ย 14.07 ปี มากกว่าผู้ไม่ปลูกหญ้าซึ่งจะมีประสบการณ์เลี้ยงโคนม เฉลี่ย 12.52 ปี มีเนื้อที่การถือครองอยู่ระหว่าง 1 – 50 ไร่ เฉลี่ย 16.64 ไร่ และเมื่อแยกพิจารณาจะพบว่า ผู้ปลูกหญ้าจะมีเนื้อที่การถือครอง เฉลี่ย 18.94 ไร่ ส่วนผู้ไม่ปลูกหญ้าจะมีเนื้อที่การถือครอง เฉลี่ย 14.34 ไร่ โดยที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง และอยู่ในเขตที่ดิน ส.ป.ก. มีจำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมด จะอยู่ระหว่าง 1 – 30 ตัว เฉลี่ย 29.77 ตัว ส่วนจำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม จะอยู่ระหว่าง 1 – 2 คน เฉลี่ย 2.27 คนต่อปี และส่วนมากเป็นแรงงานในครัวเรือน

รายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้า มีรายได้ทั้งหมด เฉลี่ย 1,053,372.87 บาทต่อปี ซึ่งเมื่อแยกออกเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้า มีรายได้ เฉลี่ย 1,190,560.64 บาทต่อปี มากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูกหญ้า ซึ่งมีรายได้ เฉลี่ย 916,185.11 บาทต่อปี ส่วนรายได้จากการเกษตรอื่นๆ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้า เฉลี่ย 341,840.00 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 175,096.00 บาทต่อปี

รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้า เฉลี่ย 55,037.45 บาทต่อเดือน เมื่อแบ่งเป็นรายจ่ายจากการเลี้ยงโคนม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้า มีรายจ่าย เฉลี่ย 32,085.53 บาทต่อเดือน น้อยกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูกหญ้า ซึ่งมีรายจ่าย เฉลี่ย 45,276.60 บาทต่อเดือน และเมื่อแบ่งย่อยเป็นรายจ่าย 1) ค่าอาหารโคนม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูก มีรายจ่าย 26,007.45 บาทต่อเดือน น้อยกว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูกหญ้าซึ่งมีรายจ่าย 34,135.11 บาทต่อเดือน ในส่วนรายจ่ายจากการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ย 6,479.17 บาทต่อเดือน รายจ่ายนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 15,529.26 บาทต่อเดือน

2. ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกร 2 กลุ่ม พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ร้อยละ 40.4 มีความรู้ในระดับมาก โดยตอบถูกต้องจำนวน 10 – 12 ข้อ ส่วนใหญ่ตอบถูกต้องในประเด็นการเป็นพืชอาหารสัตว์ การช่วยแก้ปัญหาอาหารสัตว์ในฤดูแล้ง การผลิตก๊าซชีวภาพ ความเหมาะสมใช้เลี้ยงสัตว์ การแตกกอ มีโปรตีน การใช้ปุ๋ย ส่วนเกษตรกรผู้ไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ร้อยละ 46.8 มีความรู้ในระดับปานกลาง โดยส่วนมากตอบถูกต้องจำนวน 7 – 9 ข้อ ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การปลูกหญ้า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ร้อยละ 62.8 เคยเข้าร่วมกิจกรรม และร้อยละ 47.9 เป็นการฝึกอบรม

3. การปลูกและการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหญ้าส่วนมากจะเคยเข้าร่วมกิจกรรม และส่วนมากผ่านการฝึกอบรม ส่วนเกษตรกรผู้ไม่ปลูกหญ้าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

การปลูกผู้ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เกษตรกรส่วนมากมีประสบการณ์การปลูก ประมาณ 3 ปี ซึ่งพื้นที่ปลูกมีสภาพพื้นที่เป็นดินร่วนปนทราย พื้นที่ดินดอน และได้นำที่ดินที่เคยปลูกพืชไร่ มาปรับใช้ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ส่วนใหญ่เกษตรกรซื้อท่อนพันธุ์จากแหล่งขายท่อนพันธุ์โดยตรง มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 4.24 ไร่ จะใช้แรงงานคนในการปลูก และส่วนมากเริ่มปลูกช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม ส่วนด้านการดูแลรักษาหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 มากกว่าครึ่งจะไม่กำจัดวัชพืช การให้น้ำจะรอน้ำฝน แต่มีบางส่วนที่ให้น้ำด้วยสปริงเกอร์ และน้ำหยด เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรเกินครึ่งจะใช้เครื่องตัดหญ้าสะพายไหล่ในการตัดหญ้า ส่วนมากจะตัดชิดพื้นที่ที่สุด และตัดทุกๆ 75 วัน ซึ่งได้ผลผลิตเฉลี่ย 4,823.40 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ในการนำหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ไปใช้ประโยชน์นั้น เกษตรกรใช้เลี้ยงโคนมทั้งในรูปแบบหญ้าสดและหญ้าหมัก ส่วนมากเกษตรกรจะได้รับผลผลิตที่เพียงพอสำหรับการใช้ตลอดทั้งปี และส่วนใหญ่ไม่ต้องซื้อเพิ่มเติม ช่วงที่ขาดแคลนหญ้า คือ ฤดูร้อน โดยเกษตรกรจะทำหญ้าหมักเก็บเพื่อไว้เลี้ยงโคนมโดยเก็บไว้ได้ระยะเวลา 1 – 2 เดือน ซึ่งโคนมต้องการกินหญ้า เฉลี่ย 15.86 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน

แหล่งความรู้ที่ได้รับจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 พบว่า แหล่งความรู้แบบบุคคล เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับความรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยกลุ่มผู้ปลูกได้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ส่วนกลุ่มผู้ไม่ปลูกได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม แหล่งความรู้แบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับความรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยกลุ่มผู้ปลูกได้ความรู้จากการสาธิต/แปลงสาธิต ส่วนกลุ่มผู้ไม่ปลูกได้รับความรู้จากการเข้าประชุม แหล่งความรู้แบบมวลชน พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับความรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยกลุ่มผู้ปลูกได้ความรู้จากเอกสารโครงการหน่วยงานราชการ ส่วนกลุ่มผู้ไม่ปลูกได้รับความรู้จาก สื่อออนไลน์ (ยูทูบ/เฟซบุ๊ก) เว็บไซต์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ในภาพรวมมีระดับความเห็นด้วยมาก คือ เห็นด้วยว่าการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เป็นอาหารหายากที่มี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

คุณภาพสูง สามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนในฤดูแล้งได้ดี ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกหญ้า มีประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์ในฤดูแล้งได้ดี ในขณะที่เกษตรกรผู้ไม่ปลูกหญ้า มีประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ เป็นอาหารหยาบที่มีคุณภาพอาหารสูง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกหญ้าเนเปียร์ ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

4.1 ปัญหาการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า กลุ่มผู้ปลูก มีระดับความเป็นปัญหาปานกลาง ซึ่งประเด็นปัญหาที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การสนับสนุนการดำเนินงานภาครัฐ รองลงมาคือ ไม่มีแหล่งน้ำ ส่วนกลุ่มผู้ไม่ปลูกมีระดับความเป็นปัญหาปานกลาง ซึ่งประเด็นปัญหาที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การสนับสนุนการดำเนินงานภาครัฐ รองลงมาคือ ขาดการฝึกอบรม ขาดการศึกษาดูงาน

4.2 ข้อเสนอแนะ พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ให้ข้อเสนอแนะตามลำดับความสำคัญดังนี้ (1) ด้านความรู้ คือ เสนอให้หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม แนะนำ เกี่ยวกับหญ้าอาหารสัตว์ การจัดฝึกอบรมความรู้ เทคนิค วิธีการต่างๆ ในการผลิตหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 (2) ด้านความเหมาะสมของพื้นที่ ให้แนะนำการปรับสภาพดิน ให้ความรู้ด้านดิน การหาแหล่งกักเก็บน้ำ การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยเคมี (3) ด้านแหล่งเรียนรู้โดยให้มีแปลงสาธิต แปลงต้นแบบ การศึกษาดูงาน (4) ด้านนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เรื่องการแปรรูป (การทำหญ้าหมัก) การยืดอายุการใช้ประโยชน์ การทำก๊าซชีวภาพ

5. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 สรุปได้ดังนี้

5.1 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคล คือ อายุ และระดับการศึกษา มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ไม่มีปัจจัยด้านสังคมที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

5.3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ประสบการณ์ และจำนวนโคนมที่เลี้ยง มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง คือ การเข้าร่วมอบรม/สัมมนา/ดูงาน ระดับความรู้ด้านการปลูกหญ้าเนเปียร์ ปากช่อง 1 และระดับความคิดเห็นต่อการปลูกหญ้าเนเปียร์ ปากช่อง 1 คือ เป็นอาหารหยาบที่มีคุณภาพสูง ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนในฤดูแล้งได้ดี ผลผลิตทั้งปี ผลผลิตต่อไร่สูง มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี สรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 44 – 56 ปี อายุเฉลี่ย 47.15 ปี เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนมาก จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อแบ่งพิจารณาจะเห็นว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้า เนเปียร์ปากช่อง 1 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และระดับอนุปริญญา/ปวส. มากกว่า ผู้ไม่ปลูกหญ้า เนเปียร์ปากช่อง 1 แต่ในส่วนของผู้ไม่ปลูกหญ้า เนเปียร์ปากช่อง 1 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มากกว่า ผู้ปลูก มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย จำนวน 3.85 คนต่อครัวเรือน จากผลการศึกษาดังกล่าว จะเห็นว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูก ส่วนมากเป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัยของ วราภรณ์ บุญนาค (2556, น. 126) ซึ่งศึกษาสภาพการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย (ร้อยละ 69.5) จะเห็นได้ว่าเพศชาย มีผลต่อการเลี้ยงโคนม เนื่องจากขั้นตอนในการปฏิบัติงานในฟาร์มต้องใช้แรงงานมาก จึงเป็นงานที่เหมาะสมกับเพศชายมากกว่า ส่วนอายุมีความสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิฑิตินันท์ โสระบุตร (2552, น. 98) พบว่า ส่วนใหญ่จะมีอายุ 40 – 49 ปี และสอดคล้องกับเรื่องระดับการศึกษาที่พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจบการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 จากข้อค้นพบในการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจบการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 แต่เมื่อนำข้อค้นพบของระดับการศึกษาอื่นๆ เช่น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรี มาเทียบ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรี มากกว่าเกษตรกรผู้ไม่ปลูกหญ้า เนเปียร์ปากช่อง 1

1.2 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ส่วนการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จะเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์โคนม ซึ่งการที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์โคนม เพราะเป็นการแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ปัญหาผลผลิตราคาถูก การเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และการได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม

1.3 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือการเลี้ยงสัตว์ และส่วนมากไม่มีอาชีพรอง มีประสบการณ์เลี้ยงโคนม เฉลี่ย 13.30 ปี แต่เมื่อแยกพิจารณา จะพบว่า ผู้ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 มีประสบการณ์เลี้ยงโคนม เฉลี่ย 14.07 ปี มากกว่าผู้ไม่ปลูกหญ้า เนเปียร์ปากช่อง 1 ซึ่งจะมีประสบการณ์เลี้ยงโคนม เฉลี่ย 12.52 ปี มีเนื้อที่การถือครองอยู่ระหว่าง 1 – 50 ไร่ เฉลี่ย 16.64 ไร่ โดยที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง และอยู่ในเขตที่ดิน ส.ป.ก. ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑิตินันท์ (2550, น. 1-69) ที่ได้ศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่จะถือครองที่ดินประมาณ 1 – 2 ไร่ มีจำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมดจะอยู่ระหว่าง 1 – 30 ตัว เฉลี่ย 29.77 ตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑิตินันท์ โสระบุตร (2552, น. 99) พบว่า มีจำนวนโคนมในฟาร์มเฉลี่ย 29.9 ตัว ส่วนจำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม จะอยู่ระหว่าง 1 – 2 คน เฉลี่ย 2.32 คนต่อปี และส่วนมากเป็นแรงงานในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนวัฒน์ กันหา (2550, น. 147) พบว่า จำนวนแรงงานในการเลี้ยงโคนมอยู่ระหว่าง 1 – 2 คน เฉลี่ย 2.4 คน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

มีรายได้ทั้งหมด เฉลี่ย 1,053,372.87 บาทต่อปี ซึ่งเมื่อแยกออกเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้า มีรายได้ เฉลี่ย 1,190,560.64 บาทต่อปี มากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูกหญ้า ซึ่งมีรายได้ เฉลี่ย 916,185.11 บาทต่อปี เมื่อแบ่งเป็นรายได้จากการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้า มีรายได้ เฉลี่ย 1,190,560.64 บาทต่อปี มากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูกหญ้า มีรายได้ เฉลี่ย 916,185.11 บาท ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ บุญนาค (2556, น. 126) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 63,839.57 บาทต่อปี รายได้จากการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ย 45,457.45 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 71,993.62 บาทต่อปี

ส่วนของรายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งผู้ปลูกและผู้ไม่ปลูกหญ้า เฉลี่ย 55,037.45 บาทต่อเดือน เมื่อแบ่งเป็นรายจ่ายจากการเลี้ยงโคนม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้า รายจ่ายเฉลี่ย 32,085.53 บาทต่อเดือน น้อยกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูกหญ้า ซึ่งมีรายจ่ายเฉลี่ย 45,276.60 บาทต่อเดือน และเมื่อแบ่งย่อยเป็นรายจ่าย 1) ค่าอาหารโคนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้า มีรายจ่ายเฉลี่ย 26,007.45 บาทต่อเดือน น้อยกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูกหญ้า มีรายจ่ายเฉลี่ย 34,135.11 บาทต่อเดือน พบว่า เมื่อนำเปรียบเทียบค่าอาหารโคนม จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันของรายจ่ายถึง 8,127.66 บาท

2. ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกร 2 กลุ่ม พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกร้อยละ 40.4 มีความรู้ในระดับมาก โดยตอบถูกต้องจำนวน 10 – 12 ข้อ ส่วนใหญ่ตอบถูกต้องในประเด็นการเป็นพืชอาหารสัตว์ การช่วยแก้ปัญหาอาหารสัตว์ในฤดูแล้ง การผลิตก๊าซชีวภาพ ความเหมาะสมใช้เลี้ยงสัตว์ การแตกกอ มีโปรตีน การใช้ปุ๋ย ส่วนเกษตรกรผู้ไม่ปลูก ร้อยละ 46.8 มีความรู้ในระดับปานกลาง โดยตอบถูกต้องจำนวน 7 – 9 ข้อ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการผลการศึกษาของ วราภรณ์ บุญนาค (2556, น. 126) ความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารสัตว์ของเกษตรกรผู้ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารสัตว์อยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาเห็นว่าการศึกษาที่เกษตรกรจะปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 นั้น มีความสัมพันธ์การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านพืชอาหารสัตว์

3. การปลูกและการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

3.1 การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เกษตรกรผู้ปลูกหญ้า ส่วนมาก ร้อยละ 62.8 จะเคยเข้าร่วมกิจกรรม และร้อยละ 47.9 เป็นการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชาญ ตรีพันธ์ (2550, น. 1-69) พบว่า ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม ส่วนใหญ่เกษตรกรเคยผ่านการอบรมของกรมปศุสัตว์ จะเห็นได้ว่า เนื่องจากเกษตรกรได้ผ่านกิจกรรมดังกล่าว ทำให้เกษตรกรมีแนวคิดที่จะทดลองปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

3.2 ความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่าสภาพพื้นที่เป็นดินร่วนปนทราย พื้นที่ดินดอน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการผลการศึกษาของ วราภรณ์ บุญนาค (2556, น. 127) สภาพการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 พบว่า ด้านความเหมาะสมของพื้นที่เกษตรกรปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ในสภาพดินเหนียว ลักษณะพื้นที่ปลูกหญ้าเป็นพื้นที่ลุ่ม บริเวณที่ปลูกหญ้าจะปลูกในพื้นที่ที่มีแดดส่องถึง และข้อค้นพบอื่นๆ ในงานวิจัยนี้ในส่วนของการปลูกหญ้า พบว่า เกษตรกรส่วนมากขอรับท่อนพันธุ์หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

จากศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์นครราชสีมาสภาพพื้นที่ปลูกหญ้าจะยกทรงปลูกหรือปลูกแบบอ้อย ด้านการดูแลรักษาเกษตรกรส่วนมากใช้วิธีการกำจัดวัชพืชในแปลงหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 โดยใช้แรงงานคน ปุ๋ยที่ใช้ในการปลูกจะใช้ปุ๋ยคอก รูปแบบการใช้น้ำหญ้าเป็นแบบสปริงเกลส ด้านการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรส่วนมากใช้เครื่องตัดหญ้าสะพานไหลในการตัดหญ้า และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่าส่วนใหญ่จะใช้หญ้าสดเลี้ยงโคนม จากการศึกษางานวิจัยนี้จะเห็นว่า สภาพพื้นที่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน

3.3 แหล่งความรู้ที่ได้รับจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 พบว่า แหล่งความรู้แบบบุคคล เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับความรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ปลูกหญ้าได้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ส่วนกลุ่มผู้ไม่ปลูกหญ้าจะได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม แหล่งความรู้แบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับความรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยกลุ่มผู้ปลูกหญ้าได้ความรู้จากการสาธิต/แปลงสาธิต ส่วนกลุ่มผู้ไม่ปลูกหญ้าได้ความรู้จากการเข้าประชุม แหล่งความรู้แบบมวลชน พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับความรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยกลุ่มผู้ปลูกหญ้าได้ความรู้จากเอกสารโครงการหน่วยงานราชการ ส่วนกลุ่มผู้ไม่ปลูกหญ้าได้ความรู้จาก สื่อออนไลน์ (ยูทูบ/เฟซบุ๊ก) เว็บไซต์ ซึ่งสอดคล้องกับการผลการศึกษาของ วราภรณ์ บุญนาค (2556, น. 127) การเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรผู้ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 พบว่า เกษตรกรเปิดรับสื่อบุคคล จากผู้นำท้องถิ่น/เจ้าหน้าที่รัฐ สื่อกิจกรรม จากการศึกษาสถานนอกสถานที่/การชมการสาธิต และสื่อมวลชน จากโทรทัศน์ จะเห็นได้ว่าในภาพรวมทั้ง 3 สื่อ อยู่ระดับปานกลาง จากการศึกษา พบว่า แหล่งความรู้ที่สำคัญของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม การมีการสาธิต/แปลงสาธิต จากเอกสารโครงการต่างๆของหน่วยงานราชการ และจากสื่อออนไลน์ เว็บไซต์

3.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ในภาพรวมมีระดับความเห็นด้วยมาก คือ เห็นด้วยว่าการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เป็นอาหารหยาบที่มีคุณภาพสูง สามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนในฤดูแล้งได้ดี เจริญเติบโตดีให้ผลผลิตทั้งปี มีผลผลิตต่อไร่สูง เหมาะสมกับพื้นที่ในการปลูกน้อย ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกได้ให้ความคิดเห็นประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์ในฤดูแล้งได้ดี ในขณะที่เกษตรกรผู้ไม่ปลูก ได้ให้ความคิดเห็นประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ เป็นอาหารหยาบที่มีคุณภาพอาหารสูง ซึ่งในการศึกษางานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความเห็นด้วยมากกับประโยชน์ด้านต่างๆของการใช้หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เลี้ยงโคนม

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะการปลูกหญ้าเนเปียร์ ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

4.1 ปัญหาการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า กลุ่มผู้ปลูกหญ้า และกลุ่มผู้ไม่ปลูกหญ้า มีระดับปัญหาในภาพรวมเป็นปัญหาระดับปานกลาง ซึ่งประเด็นปัญหาที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุดคือ ขาดการสนับสนุนการดำเนินการภาครัฐ ซึ่งจะเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ควรเข้าไปวางแผนงานสนับสนุน ให้แก่เกษตรกร

4.2 ข้อเสนอแนะ พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ให้ข้อเสนอแนะตามลำดับความสำคัญดังนี้ (1) ด้านความรู้ คือ เสนอให้หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม และแนะนำ เกี่ยวกับหญ้าอาหารสัตว์ การจัดฝึกอบรมความรู้เทคนิค วิธีการต่างๆ ในการผลิตหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 (2)ด้านความเหมาะสมของพื้นที่ ให้แนะนำการปรับสภาพดิน ให้ความรู้ด้านดิน การหาแหล่งกักเก็บน้ำ การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยเคมี (3)ด้านแหล่งเรียนรู้โดยให้มีแปลงสาธิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

แปลงต้นแบบ การศึกษาดูงาน (4) ด้านนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เรื่องการแปรรูป (การทำหม้าหมัก) การยืดอายุการใช้ประโยชน์ การทำก๊าซชีวภาพ ซึ่งจะเห็นว่าเกษตรกรต้องการให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุน ช่วยเหลือในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ในการเลี้ยงโคนม

5. ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

5.1 ปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคล ที่มีความเกี่ยวข้องกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ได้แก่ อายุ และระดับการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม มีอายุเฉลี่ยเพียง 47.15 ปี และมีการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – ระดับปริญญาตรี ซึ่งมีผลต่อการเปิดรับและปรับแนวคิดใหม่ๆ ได้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเลี้ยงโคนมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

5.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ได้แก่ ประสิทธิภาพ จำนวนโคนมที่เลี้ยง รายได้ของครัวเรือนต่อปี และรายจ่ายต่อเดือน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีประสิทธิภาพที่แตกต่างกัน การมีจำนวนโคนมที่ไม่เท่ากัน รายได้ของผู้ปลูกมีมากกว่าผู้ไม่ปลูก และรายจ่ายที่น้อยของผู้ปลูก จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจปลูก ซึ่งเกษตรกรมองเห็นถึงประโยชน์ในด้านราคา และการเพิ่มของผลผลิตที่จะได้รับคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

5.3 ปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ที่มีความเกี่ยวข้องกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ได้แก่ การเข้าอบรม/สัมมนา/ดูงาน ระดับความรู้ด้านการปลูก ระดับความคิดเห็นต่อการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ได้รับความรู้ความเข้าใจจากการอบรม/สัมมนา/ดูงาน และความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ได้แก่ เพศ การศึกษา การเป็นสมาชิกในสถาบันเกษตรกร ประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคนม รายได้ของเกษตรกร ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 และการได้รับการเพิ่มเติมความรู้และการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ปรากฏข้อค้นพบจากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะ จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ การนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งสามารถที่จะนำไปสู่การพัฒนา การส่งเสริม และการนำไปปรับใช้ในการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ในจังหวัดสระบุรี ในครั้งนี้ไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1.1.1 จากผลการวิจัย จะเห็นว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ ทั้งสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชนโดยภาพรวมระดับปานกลาง ซึ่งเกษตรกรควรเข้าหาสื่อความรู้ด้านต่างๆให้มากขึ้น เช่น การเข้าร่วมการประชุม การฝึกอบรม และจากการสาธิต/แปลงสาธิต เพื่อเป็นการเปิดรับและปรับแนวคิดใหม่ๆ ให้เกิดการพัฒนาการเลี้ยงโคนมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

1.1.2 จากผลการวิจัย เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 มีสื่อบวกกลุ่ม จากกลุ่มเครือข่ายผู้ปลูก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.28 ซึ่งอยู่ลำดับท้ายสุด ดังนั้น เกษตรกรควร สร้างกลุ่ม/เครือข่าย เพื่อใช้ในการ ประสาน ติดต่อ ซื้อขายหญ้าเนเปียร์ และหญ้าอาหารสัตว์ต่างๆ เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นำมาซึ่ง ประโยชน์ต่อการเลี้ยงโคนม

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.2.1 จากผลการวิจัย เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ร้อยละ 62.8 เคยเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้การปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 แต่ร้อยละ 37.2 ของเกษตรกรที่ปลูก ยังไม่เคยเข้าร่วม กิจกรรมดังกล่าว ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรที่จะชักชวน และส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ารับการประชุม/ การฝึกอบรม/สัมมนา/ดูงาน เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ทักษะเพิ่มขึ้น

1.2.2 จากผลการวิจัย เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 มีความรู้ความเข้าใจ ในระดับความรู้อย่างมาก มากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรที่จะให้การแนะนำแนว ทางการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่เกษตรกร เพื่อเป็นการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักปฏิบัติที่ดี

1.2.3 จากผลการวิจัย เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านความรู้ คือ ให้องค์กรภาครัฐช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม แนะนำ เกี่ยวกับหญ้าอาหารสัตว์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรที่จะให้การส่งเสริม สนับสนุนเกษตรกร ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ที่ถูกต้อง

1.2.4 จากผลการวิจัย จะเห็นว่า ระดับการรับรู้แบบส่วนบุคคลของเกษตรกรที่มีต่อเจ้าหน้าที่ ภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ ควรออกเยี่ยมเยียน เสนอแนะ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ กับเกษตรกรให้เป็นประจำ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจ เชื่อมมั่นต่อเจ้าหน้าที่และการผลิตหญ้าอาหารสัตว์

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

1.3.1 จากผลการวิจัย เกษตรกรมีประเด็นปัญหาขาดการสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐอยู่ ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะด้านความรู้ คือ ให้องค์กรภาครัฐช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม แนะนำ เกี่ยวกับ หญ้าอาหารสัตว์ ดังนั้น ภาครัฐควรให้การส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตเบื้องต้น เพื่อการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

1.3.2 จากผลการวิจัย จะเห็นว่า แหล่งความรู้ที่ได้รับจากสื่อแบบบุคคล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีเครือข่ายผู้ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ดังนั้น หน่วยงานส่งเสริมการเกษตร ควรให้การส่งเสริมเกษตรกรให้ มีการสร้างเครือข่าย เพื่อใช้ในการติดต่อประสานงาน และให้ข้อมูลข่าวสารด้านการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ซึ่งเป็นสิ่งที่เกษตรกรสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างความสะดวก รวดเร็ว ในการทำงานร่วมกัน

1.3.3 จากผลการศึกษา จะเห็นว่า รายได้และรายจ่ายของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ปลูกและไม่ ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 มีความแตกต่างกัน ดังนั้น หน่วยงานที่ส่งเสริมการเกษตรควรนำมาใช้เป็นตัวกระตุ้น ความสนใจ ในการหันมาปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต

1.3.4 จากผลการศึกษา ระดับความเป็นปัญหา จะเห็นว่า ในภาพรวม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ ปลูกจะมีปัญหาน้อยกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ดังนั้น หน่วยงานที่ส่งเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

การเกษตร ควรนำปัญหาที่เกษตรกรประสบมาปรับปรุงแก้ไข ช่วยเหลือทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ในการลดต้นทุนในการผลิต

1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.4.1 ควรมีการกำหนดนโยบายและแผนงานการส่งเสริมการพัฒนาหญ้าอาหารสัตว์ ให้มีการดำเนินโครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.4.2 ควรมีการจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาหญ้าอาหารสัตว์ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมโครงการ ส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตเบื้องต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเปรียบเทียบต้นทุนการผลิต เพื่อเป็นการยืนยันต้นทุนการผลิตได้

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาถ่ายทอดความรู้ของเจ้าหน้าที่ต่อไป

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการร่วมมือของเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎิกา เนียมแสง. (2559). ข้อมูลเกษตรกร/ปศุสัตว์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. น. 1 สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559 จาก <http://ict.dld.go.th/th2/index.php/th/report/447-report-thailand-livestock/reportservey2558-1/869-report-survey58>.

ฐิตินันท์ โสระบุตร. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันความสำเร็จในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมขอนแก่น จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ธนวัฒน์ กันหา. (2550). ความต้องการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วรารณ บัญนา. (2556). การศึกษาสภาพการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วิชาญ ตรีพันธ์. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร ตำบลหนองโพ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี.(2558) สรุปเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 ปี 2557 – 2559. น.1